

statu religioso etiam voluntarie omisso non desunt sæcularibus viæ ad salutem æternam securæ; at solutio debitorum est de præcepto legis naturalis, et sine ipsa solutione voluntarie, cum possit commode fieri, omissa, non patet via ad salutem æternam securam: quia non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum; cap. *Si res aliena* 1, caus. 14, qu. 6, cap. *Cum tu* 5, De usuris, c. *Peccatum* 4, De regul. juris in 6, adeoque, etc.

(67. Tertio obijciunt quod, sicuti sponsus, imo maritus matrimonio rato tantum, non obstante obligatione sponsalium vel matrimonii rati, religionem licite et sancte ingredi potest, ita a pari etiam debitor non obstante obligatione solvendi debita: sed ad id respondetur negando consequentiam et paritatem, quia sponsi et conjugis matrimonii tantum rati obligatio ex traditione Ecclesiæ est solum conditionata, id est: « Nisi voluero fieri religiosus seu religiosa, » et talis conditio in neutrius injuriam cadit, cum in ea utraque pars æquali jure gaudeat, et uterque sponsus, invito altero, religionem ingredi, et profiteri possit; obligatio autem debitoris, sive ex contractu, sive ex delicto, est omnino absoluta, cum nullo jure possit censeri inesse talem conditionem: « Debita solvam; nisi voluero fieri religiosus vel religiosa; » et dato etiam, et non concessio, quod talis conditio posset censeri inesse, quia cederet in solum præjudicium creditorum, non valeret, adeoque, etc.

(68. Unde si debitor religionem fuerit ingressus et professus, cum ejus professio jam sit valida ex cit. constitut. Clementis VIII, incip. *In suprema*, si alia bona ad religionem attulerit, tenetur omnino religio solvere prædicta debita juxta vires allatorum bonorum. *Communis*, per text. in cap. *Si qua mulier* 9, caus. 19, quæst. 3, et l. *Deo nobis* 56, § 1, cod. *De episcop. et clericis*: bonorum enim successor astringitur debilis ejus, cui successit; cap. *In litteris* 5, De raptoribus, quia qui sentit commodum, sentire debet et incommodum; l. *Si merces* 25, § 6, ff. *Locati*, cap. *Qui sentit* 55, De regul. jur. in 6, cum similibus.

(69. Si autem debitor nulla bona ad religionem attulerit, quia nihil habebat, religio ex hoc capite ad nihil tenetur, quia religio seu monasterium se habet ut hæres; hæres autem non tenetur ultra vires hæreditatis, præsertim si hæreditatem adierit cum beneficio legis et inventarii: Julius Clarus, in § fin., quæst. 35, n. 45; Donatus, *Prax. rer. Regularium*, tom. II, tract. 3, qu. 12; Sporer, *loc. cit.*, n. 106, et alii communiter.

(70. Si vero post ingressum et professionem, occasione ejus monasterium acquireret aliqua bona v. gr. per successionem hæreditariam, per legatum, donationem, et hujusmodi, tunc monasterium teneretur ex illis satisfacere pro debitis prius contractis; argum. cit. cap. *Si qua mulier* 9, caus. 19, qu. 3, l. *Deo nobis* 56, § 1, cod. *De episcop. et clericis*; Donat, *loc. cit.*, n. 14; Sporer, *loc. cit.*, n. 105; Sanchez, lib. VII *Decalog.*, tom. II, c. 31, n. 4; Lugo, *loc. cit.*, n. 79, et

alii passim; bona enim religiosi, vel jura ad ea, quæ obveniunt, ita transeunt in monasterium media persona religiosi, ut transeant cum onere, quo ea habuisset religiosus; habuissent autem annexum onus restituendi, si mansissent in potestate et dispositione religiosi; adeoque monasterium tenetur ex illis satisfacere pro debitis prius ab ipso religioso contractis; cum qui sentit commodum sentire debeat et incommodum; l. *Si merces* 2, § 6, ff. *Locati*, cap. *Qui sentit* 55, De regul. juris in 6. (71. Item propter eandem rationem tenetur monasterium solvere dicta debita prius contracta ex eis, quæ religiosus monasterio acquirit docendo, concionando, laborando, et hujusmodi, deductis tamen expensis: Sanchez, *loc. cit.*, n. 4; Lugo, *loc. cit.*, n. 79; La Croix, *loc. cit.*, n. 447.

(72. Hinc religiosus debitor, si salva ordinis regula, possit artificio aliquo, vel manuum labore aliquid lucrari, tenetur se laborare operibus suo statui et conditioni præsentis convenientibus, ut pretium laboris impendat ad solutionem suorum debitorum; dummodo per hoc non negligatur divinum obsequium; c. *Clericus*, dist. 91, deductis tamen expensis, ne sit onerosus monasterio c. *De lapsis* 5, caus. 16, qu. 6. S. Raymundus, l. III *Sum.*, in titul. *De curialibus et obligatis ad ratiocinia*, § 5, vers. *Pone aliquem*; Sporer, *loc. cit.*, n. 106; Lugo, *loc. cit.*, n. 81; Henno, *loc. cit.*, disp. 5, qu. 5, concl. 2, cum aliis ibi citatis; La Croix, *loc. cit.*, n. 448, cum Navarr. Medina, et aliis ibi citatis; Layman, *cit. c.* 12, n. 5, et alii contra alios.

(73. Religiosus debitor excusatur, si superior neget ei licentiam ad id laborandi; nec tunc tenetur egredi e religione, quamvis sit spes probabilis sic satisfaciendi, v. g. per provisionem beneficii, parochiæ, et hujusmodi, ut tenet probabilior et communior sententia cum La Croix, *loc. cit.*, n. 449; Lugo, *loc. cit.*, n. 107, et aliis contra alios.

(74. Superior autem tenetur concedere licentiam honeste laborandi religioso debitori, ut sic possit sua debita solvere, si scienter debitis gravatum ad religionem admisit, quia extunc censetur sibi illam obligationem imposuisse; secus autem si, ignoratis ejus debitis, ex quo ea occultasset vel negasset, ad habitum et professionem admisit; tunc enim non teneretur talem licentiam concedere ex justitia, quia superior nihil debet creditoribus, et potest pro libito de religioso, tanquam totaliter suo, disponere, abstrahendo, an opera, quibus ipsum applicat, impediunt solutionem nec ne. Imo si subditus ex laboribus occulto, sine licentia saltem præsumpta superioris, satisfaceret creditoribus, fur esset, et latro, cum restitueret ex alieno, quia quidquid acquirit monachus, acquirit monasterio; cap. *Statutum* 1, caus. 18, qu. 1, c. *Abbatibus* 16, caus. 18, quæst. 2, cap. *Quia ingredientibus* 7, caus. 19, qu. 3, cap. *In præsentia* 8, De probationibus; si autem superior possit concedere talem licentiam sine ulla inde-

centia, et incommodo religionis, videtur ad id teneri ex charitate, ne creditor careat suo debito: Henno, *loc. cit.*, conclus. 2; La Croix, *loc. cit.*, n. 450, cum aliis ibi citatis.

(75. Excommunicatio creditoris vel debitoris non excusat a restitutione facienda. *Communis* contra paucos; et quidem non excusat excommunicatio creditoris, quia licet negetur ei actio judicialiter petendi, cap. *Pia* 1, De exceptionibus in 6, tamen permittitur privatim petere, nec prohibetur communicare cum aliis, si id exigat necessitas, vel magna utilitas, ut patet ex c. *Quoniam multos* 103, caus. 11, qu. 3, sicut enim potest ipse libere communicare cum domesticis suis; cit. c. *Quoniam multos*, c. *Inter alia* 31, et c. *Si vere* 24, De sent. excomm., ita etiam communicare potest cum suis debitoribus, et ideo in cit. cap. *Si vere*, permittitur ipsi absolvere contractus inchoatos. Nec etiam excusat a restitutione facienda excommunicatio ipsius debitoris, textu expresso in cit. c. *Si vere*. Excommu-

nicatus cogi potest comparere in judicio per procuratorem, ne videatur de sua malitia commodum reportare; c. *Intelleximus* 7, De judiciis, l. *Non fraudantur* 134, ff. *De regul. juris*, § 1, adeoque, etc.

(76. An si debitor morte plectatur, excusentur ejus hæredes a restitutione damni causati per delictum, ob quod fuit ultimo supplicio punitus? Vide supra art. 2, n. 39 et 40.

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(77. Agit auctor licet caute legendus in quinque hisce articulis de materia restitutionis accommodate magis ad *forum poli*, quam ad *forum fori*, ut aiunt. At si cupias, qui de hac ipsa materia utiliter ad forum fori agat, consulè opus *De eo quod interest*, quod nomine Gaspari Manzii, et Friderici Martini Ingolstadii anno 1705, typis Francisci Straus evulgavit Philippus Jacobus Krazer. Totam enim materiam hoc in libro adeo solide tractatam invenies, ut nihil fere ad ipsam spectans desiderare possis.

APPENDIX

SACRARUM CONGREGATIONUM DECRETA

PRO REBUS NOTATU DIGNIS JUXTA SERIEM VOCUM HUIUS SEXTI TOMI DIGESTA.

P

PAROCHUS DOMICILII VEL QUASI DOMICILII PRO CONTRAHENDO MATRIMONIO (171).

(171) *Domicilium* inter, et *quasi domicilium* id discriminis intercedit, quod ad acquirendum *domicilium* requiritur factum habitationis cum animo in tali loco perpetuo manendi; et acquiritur ipso primo habitationis die, l. 20, ff. *ad municipalem*.

Ad acquirendum vero *quasi domicilium*, necessarium est factum habitationis simul cum intentione eo in loco manendi per majorem vel saltem dimidiam anni partem. Porro *quasi domicilium* cum supradicta intentione acquiritur jam spatio unius mensis, quod sane spatium satis est pro contrahendo ibidem matrimonio, nempe coram parocho loci, uti compertum habemus ex Benedicto XIV, constitut. incip. *Paucis abhinc*, 19 Mart. 1758, ibi: « Post hæc necessarium fore censemus non nihil adjungere, ut in propatulo sit, quidnam requiratur ad *quasi domicilium* adipiscendum. Verum hæc in re non alio pacto responderi potest, nisi quod antequam matrimonium contrahatur, spatio saltem unius mensis ille, qui contrahit matrimonium, habitaverit in loco, ubi matrimonium celebratur. » Quod si matrimonium ante mensem fuerit contractum, decrevit S. Congr. hoc de novo referendum esse in congregatione.

Jam vero gubernatores, iudices, medici, scholares valide contrahunt in locis, ubi ad tempus habitant. An vero idem tenendum sit de educandis in aliquo monasterio degentibus, nec non de famulis et ancillis, ita ut valide contrahant matrimonium coram parocho Eccl. parochialis intra ejus limites situm est monasterium, etc.? Affirmat Scavino, *Theol. Moral.*, tom. III, tr. 12, d. 5, cap. 2, art. 5, qu. 2, n. 2, citans ad id decretum S. C., 19 Decemb. 1748.

At animadvertas oportet, hujusmodi decretum, in *Thesaur. Resolut. præd.* S. C. minime exstare; et quod magis est, ultima sessio pro illo anno peracta fuit 14 Decembris, nulla deinceps alio edito decreto; quinimo ultimum decretum die, ut supra, 14 Decemb. a præf. S. congreg. emissum opinioni auctoris refragari sane videtur, prout videre est in anted. *Thesaur.*, tom. XVI, pag. 46, et tom. XVII, pag. 67. Quæ cum ita sint, nulla ratio adest, cur a traditis (contra id quod Scavino tenet) per Benedictum XIV, *Instit. Eccles.* 53, nu. 16, quæque inserta sunt sub v. MATRIMONIUM, art. 9, n. 116, et v. MONIALIS, artic. 1, sub n. 154 et seqq., recedere debeamus.

Porro puellæ expositæ, quæ sunt in *hospitiis*,

PENSIO (172).

PRÆBENDA THEOLOGALIS ET POENITENTIALIS.

Canonicatus theologalis et poenitentialis provisio fienda eo plane modo, quo paroch. ecclesiae conferuntur.

SACRÆ CONGREGATIONIS CONCIL. DECRETUM.

« AVERSANA CANONICATUS THEOLOGALIS ET POENITENTIARI (173). In cathedrali ecclesia Aversana alterutra ex præbendis theologali vel poenitentiaria, ubi vacare contingit, concursus indicitur ad formam constitutionis san. mem. Benedicti XIII, quæ incipit *Pastoralis*; et examinatores, perpensis singulorum concurrentium moribus, scientia, aliisque dotibus, referre solent episcopo quot et quo gradu probandos, quosque reprobandos ipsi judicaverint. Quoniam vero nonnulli examinatores vacantem præbendam ei omnino ab episcopo conferendam esse putant, in quem major collatus fuerit suffragiorum numerus, ideo hodiernus episcopus Xaverius Durini, qui examinatorum sententiam sanctioni juris minus consonam existimat, sibi quæ arbitrat, jus esse eum eligendi, quem inter approbatos in formali concursu magis idoneum ipse judicat, quin examinatorum opinionem sequi teneatur, hujus sacri ordinis oraculum sibi exquirendum censuit, ut firmissima et certa sibi suisque successoribus hæc super re innotescat regula.

« Rationum momenta, quibus innituntur iidem examinatores, quos episcopus, ut mandatis hujus sacre congregationis obsequeretur, audivit, complectitur in suo voto promotor fiscalis, inquit: « Promotor fiscalis curiæ, Aversanæ diocesis, permotus claris verbis constitutionis Benedicti XIII, quibus jubet in concursu canonicatus theologalis et poenitentiarii in ecclesiis cathedralibus et collegiatis vacantem præbendam magis idoneo in formali concursu ab examinatis renuntiato conferendam esse, putat electionem personæ in specie ad ipsos examinatos pertinere et ita rescripsit S. congregatio in Salernitana canonicatus poenitentiarii, 1 Septembris 1753, ac traditur apud Ferrar. « Bibliot. verb. CANONICATUS, art. 9; in additionibus ex aliena manu num. 123, ibi: « Et quod majorem animadversionem meretur, electio personæ post dictam constitutionem non amplius pertinet ad episcopum, sed ad ipsos examinatos, ut resolvit S. congregatio Concilii inter-

contrahere debent matrim. coram paroch. loci illius: idem ex antiqua consuetudine tenendum de puellis, quæ vivunt in *Conservatoriis*, a quibus aluntur atque dotantur.

« Exteri carceribus detenti non possunt ibi contrahere, si custodia tantum causa ibi detineantur. At possunt, si ibi in poenam sit carcer ad debitum tempus assignatus. Infirmi extranei, extra casum præcisæ necessitatis, non possunt contrahere coram paroch. in cujus loco hospitale situm est. At possunt ex decr. S. C. 1622, si ibi jam domicilium vel quasi domicilium contraxerint. Hæc apud Scavinum. l. c. Vide v. MATRIMONIUM, art. 6, n. 90 et seqq.

« pres in Salernitana, 1 Septemb. 1753. »
« At vero contrariam prorsus sententiam esse tenendam cuilibet memoratam Benedicti XIII, constitutionem legenti facile liquet. Pontifex enim sermonem habens de præbenda theologali, nedum ait eam conferendam esse magis idoneo in formali concursu ab examinatis renuntiato, sed insuper confestim addidit, *eo plane modo, quo parochiales ecclesiae conferuntur*. Hanc eandem legem servari jussit in collatione præbendæ poenitentiariæ, cum § *Postremo* decreverit: « Quæcunque hæc de præbenda theologali, et S. Scripturæ lectione sancivimus, extendimus etiam, ac adamus sim observari volumus (congrua tamen congruis referendo) quoad institutionem canonicorum poenitentiarii... ejusque concursus deputationem, » etc. Ex his plane intelligitur, eidem in conferenda præbenda theologali vel poenitentiaria inhærendum esse regulæ, quam ex juris dispositione servari oportet in conferendis parochiis.

« Jam vero examinatores, peracto examine concurrentium ad parochiales ecclesias, renuntiare quidem debent quodcumque idoneos judicaverint, ætate, moribus, doctrina, prudentia, et aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis, ut sanxit *Trid. syn.*, sess. xxiv, cap. 18, *De reform.*, ac monet. Bened. XIV, *De syn. dioc.*, lib. iv, cap. 8, n. 3 et seq., sed iudicium de majori habilitate, seu supra cæteros approbatos præstantia, ad solum spectat episcopum, veluti luculenter demonstrant illa Tridentini verba, « ex hisque (nempe approbatis ab examinatis) episcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum judicaverit; » et declarat Benedictus XIV, in encyclica *Cum illud*, § 11, diei 14 Decembris 1742, ita edisserens: « Absoluto examine, ut cuicumque satis compertum est, fit tantummodo potestas examinatoribus renuntiandi quotquot regendæ Ecclesiæ idoneos judicaverint, reservata uni episcopo electione dignioris. » Quamobrem etsi episcopus eligere nequeat, quem examinatos reprobarunt, attamen eum ex approbatis præferre potest, quem

(172) Quoties beneficium est gravatum pensione, et detur casus, ali debere etiam patronum egeum, tunc si redditus non sufficiant pro hujusmodi pensione, et alimentis præstandis, illa posthabita, patronum potius esse alendum DD. apud Pitonium rite opinantur: « Alimenta patres ni præferri debere pensioni, ea ratione quod alimenta sunt anteriora, tanquam ab initio fundationis beneficii seu ecclesiæ, obligatio orta. » Sic apud Pitonium, *De controversiis patron.*, allegat. 44, n. 47.

(173) Lubet hic per extensum afferre decretum S. C. Conc. cujus dispositionem inseruimus in notis additionibus, sub. v. PRÆBENDA THEOLOGALIS, etc.

dignorem ipse in Domino existimaverit, posthabitis illis, qui majorem suffragiorum numerum, aut etiam cuncta ab examinatis retulerunt suffragia, S. congregatio in Assisien. parochialis, 27 Novembris 1773, in *Perusina parochialis*, 28 Julii 1781, et in *Hortana parochiale*, 28 Martii 1801, § *Huic*, quia nemini magis, quam episcopo innotescere possunt mores ac merita concurrentium. Barbos., *De offic. et potest. episc.*, part. v, alleg. 60, n. 101; Rot., cor. *Ansaldo*, decis. 269, n. 6; S. congregatio, in *Perusina*, 28 Julii 1781, § *Allegat. jus*.

« Igitur si electio dignioris inter approbatos ad parochiales ecclesias pertinet ad episcopum, non autem ad examinatos; si præbenda theologalis et poenitentiaria eodem conferenda est modo quo conferuntur parochiæ, patet, ad examinatos quidem, absoluto examine super doctrina, moribus, ætate, aliisque dotibus necessariis ad munus canonici theologi vel poenitentiarii rite obeundum, spectare jus renuntiandi quot et quo gradu idoneos judicaverint; sed jus eligendi dignorem inter approbatos in formali concursu unius episcopi esse proprium. Ita sane docet *Riganti ad regul. 1*, cancell., § 10, n. 31, et monet S. congreg., in *Pinnen. canonicatus theologalis*, 28 Februarii 1751, § *Episcopus*, et in *Terracinen. seu Selina*, 5 Septembris 1818, § *Post*. Quinimo tantum abest, ut electio canonici poenitentiarii ac theologi tribui possit examinatis, et denegari episcopis, ut ab hac sacra congregatione pluries definitum fuerit, ad episcopum spectare electionem dignioris inter plures approbatos in concursu, quamvis ageretur de præbendis juris patronatus ecclesiastici, ideoque ex juris dispositione jus eligendi magis idoneum ipsi patrono foret reservatum. Hujus rei præstant exempla in *Cremonen. erectionis præbendæ theologalis*, 15 Martii 1727, *relata in Pinnen. canonicatus theologalis*, 25 Aprilis 1761, § *Nec in Majoricen. canonicatus theologalis*, 15 Decembris 1753, atque in *cit. Pinnen.*, in qua disceptato dubio: « An electio ad canonicatum theologalem fieri possit a capitulo favore sibi magis benevisi inter approbatos in concursu, seu potius præelectio et approbatio in

« eodem concursu et collatio privative spectet ad episcopum in casu, » etc., responsum prodiit « præelectionem et collationem spectare ad episcopum, præsentationem vero spectare ad capitulum, et amplius. »
« Ex his plane elici posse videtur, juri minus consentaneam esse opinionem auctoris in *additionibus ad Ferrar.*, loc. supra cit., aientis electionem personæ ad præbendam poenitentiariam spectare ad examinatos. Præterquam enim in præfata *Salernitana canonicatus poenitentiarii*, 21 Julii 1753, quæstio minime vertebatur inter episcopum et examinatos, sed inter episcopum et capitulum, cuius illorum jus esset eligendi poenitentiarium; illud quoque accedit, quod cum S. congregatio responsum dederit, electionem esse faciendam ab archiepiscopo, satis aperte innuit, ipsi liberum esse eum inter approbatos eligere, quem dignorem existimaret, quin relationem examinatorum sequi cogeretur; secus iudicium ordinarii haud electionis, sed vix approbationis nomen mereretur, et injuria coram hoc sacro ordine pluries certatum fuisset, an constaret de *mala examinatorum relatione et de irrationabili iudicio episcopi*, cum potius disceptari oportuisset de irrationabili iudicio examinatorum. Hujusmodi dubiorum formulæ passim occurrunt, ac præsertim in *Urbanen. præbendæ theologalis*, 23 Junii 1764, in *Pinnen. theologalis*, 20 Septembris 1760, et in *Terracinen. seu S. tina præbendæ theologalis*, 3 Septembris 1818.

« Hinc quæritur:

An episcopus polleat jure eum eligendi ad præbendam theologalem et poenitentiariam, quem ipse inter approbatos in formali concursu dignorem judicaverit; seu potius illum eligere teneatur, quem magis idoneum in eodem concursu examinatos renuntiaverint in casu, etc.

« *Affirmative* ad primam partem, *negative* ad secundam.

« 22 Novembris 1829.

« E. DE GREGORIO præfectus.

« J. A. Sala secret. »

Ita in terminis in *Thesaur. resolutionum sac. congregationis Concil.* sub die et anno notat.

PRÆCEDENTIA (174).

De præeminentia ecclesiarum collegiat. supra parochos,

SACRÆ CONGREGATIONIS RITUUM DECRETA.

Dubiis tribus per parochum S. Petri Ter-

(174) In materia præcedentiæ pro regula habendum, illos præcedere debere, qui in quasi possessione præcedendi reperiuntur (distingue inter possessionem, et quasi possessionem; illa namque locum habet in rebus corporalibus, quæ apprehendi, et detineri possunt: quasi possessio autem spectat incorporalia, uti sunt servitutes, jus eligendi, decemandi, præcedendi, etc., quippe hæc, et alia hujusmodi non possideri, sed quasi possideri dicuntur; quamvis hæc distinctio non semper observetur, et rebus incorporalibus possessio quoque attribuitur: quod si de hujusmodi quasi possessione non constat,

re Silvalungæ porrectis, sic respondendum censuit S. Rit. C.:

« Ad 1. Canonicos collegiatæ capitulariter convenientes in ecclesia parochiali S. Petri occasione festivitatum, aut funeralium, hæ-

præcedentiam competere iis, qui sunt antiquiores in loco controversiæ. Hæc quidem ex constituto Gregori XIII, incip. *Exposcit*; ibi: « Qui in quasi possessione præcedentiæ, ac juris præcedendi, sunt, ii (quibusconque reclamationibus, protestationibus, appellationibus, et aliis subterfugiis prorsus remotis, et cessantibus, et postpositis) præcedere debeant... Quando vero non probatur, aut non constat de quasi possessione præcedentiæ hujusmodi... qui (sunt) antiquiores in loco controversiæ... præcedere debeant. » Et quamvis d. constitutio pro regularibus et confraternitatibus edita fuerit, attamen

bere debere præcedentiam super omnes alios, præter celebrantem solemniter aut officium facientem.

« Ad 2. Missas solemnes in parochiali spectare ad parochum seu rectorem.

« Ad 3. Officium super cadaveribus peragi debere ab ipso rectore in sua parochiali, etiam quando interveniat capitulum collegiatæ. Eadem S. C., 21 Junii 1637, *Pientina*. Apud *Manuale ecclesiastic.*, edit. Neapol., *De præminentibus*, n. 683. »

Super eadem materia.

ALIUD PRÆD. S. C. R. DECRETUM.

Capitulum et canonicis collegiatæ ecclesiæ S. Jacobi de Bene, diocesis Montis Regalis, petentibus declarari; primo: « An parochus et clerus ecclesiæ parochiali matrici

men tanquam norma pro omni casu et specie in foro ecclesiastico attenditur. Audiamus clariss. Piescium in hæc verba: « Controversias de præcedentia... etiam inter sæculares clericos quosvis exortas componere... pertinet ad episcopum. Quis autem modus in eis componendis tenendus sit, declaravit Gregorius XIII, constit. sua incip. *Exposcit.* » *Præx. episcop.*, part. II, cap. 5, num. 48, pag. 196.

Sic quoque Nicolius, in *Flosc.*, v. *Præced.*: « Generaliter (inquit) qui sunt in quasi possessione præcedendi, præcedunt; ubi vero non constat de quasi possessione, præcedunt ii, qui sunt antiquiores in loco controversiæ, ut ex Gregorii XIII, constit. *Exposcit.*, et sac. congregat. » Item Panimolle: « Præcedere debent (sunt ejus verba)... qui in quasi possessione præcedentiæ, ac jure præcedendi reperiuntur, quibuscunque reclamationibus, protestationibus, etc., prorsus remotis, et omnino postpositis, juxta expressam dispositionem const. Gregor. XIII, et mantionem competere existenti in possessione, vel quasi. » *For. eccles. decis.*, part. I, decis. 1, n. 1 et 2. Atque ad id allegat auctoritatem Rotæ Rom., decis. 903, coram Baratto, decis. 419, n. 1 et 2, part. IX, tom. II. *Rot. recent. ibid.*

« Jam vero in quasi possessione præcedentiæ constitui eum, qui fecit plures actus, sciente et patiente eo, de cuius præjudicio agitur » tenet ead. Rotæ, decis. 242, n. 42, part. XVI. *Rot. recent.* V. *Præcedentia.* — Imo « Actum, quamvis unicum, tribuere quasi possessionem manutentibilem in materia præcedentiæ. » Decis. 230, n. 14, part. XI, decis. 148, n. 8, part. XIV. *Rot. recent.*, *ibid.*, modo actus ille non sit æquivocus, decis. 230, num. 32, p. XI, *ibid.* Atque ut rite id intelligatur, nempe quoad comparandam possessionem servitutis affirmativæ, ejus generis sunt jus electionis, jus decimandi, præcedentiæ, etc., distinctione res definenda venit, quippe considerandi sunt actus, quibus hujusmodi jus, vel servitus exercetur. Nam si tales sunt, qui vix unquam alicui conceduntur, ex gratia, v. g. ut extraneus et qui non est de collegio, habeat vocem activam inter capitulares, tunc unus actus sufficit ad acquirendam quasi possessionem juris eligendi, prout desumitur ex cap. *Cum de beneficio* 5, De præbend. in 6, l. *Ait prætor* 1, § *Quæsitum* 21, ff. *De aqua quotid.*, Schmalzgrueber, ad tit. *De caus. possess.*, n. 12.

Si vero sunt actus, qui ex amicitia, et gratia alteri concedi solent, sed raro, et non frequenter, ut ire in fundum alterius, pomum decerpere, aucupium exercere, etc., et tunc non sufficit unus actus, sed plures requiruntur, arg. l. *Prætor*, ff. *De itin. actus priv.*, ut verisimiliter constet, utentem non ratione amicitiae, sed jure suo illos actus exercuisse. Schmalzgrueber, *loc. cit.*

addicti, sint præferendi capitulo et canonicis collegiatæ? » R. « Capitulum et canonicos collegiatæ parochi matricis ecclesiæ in omnibus præferendos esse... » et ita servari mandavit sac. R. cong., 5 Augusti 1637, *Montis Regalis*. Apud citat. *Manual. de præminentibus*, n. 688.

Super eadem re.

AFFERTUR NOVISS. DECRET. PRÆF. CONG.

SYRACUSANA. An capitulo collegiatæ ecclesiæ civitatis Augustæ aliquid jus competit in parochiali ecclesia S. Sebastiani civitatis ipsius; adeo ut parochus ipse S. Sebastiani in ecclesiasticis functionibus et parochialibus munitis explendis sit aliqua ratione eidem capitulo subjectus?

2. An eidem capitulo collegialiter incedenti in generalibus processionibus præce-

Cumque actus præcedendi, limitative, et quantum ad propositum nostrum spectat, talis sit, qui vix unquam alicui ex gratia concedi videatur, optimo sane calculo definit Rota hic supra, unicum actum in materia præcedentiæ satis esse pro tribuenda possessione manutentibili.

Quoad vero atinet ad modum probandi hujusmodi possessionem præcedentiæ, illud utique exploratum habe, probationem in subjecta materia per testes rite fieri posse, prout ex compacto tenent doctores. « Esse in quasi possessione præcedendi probatur ex depositionibus plurimorum testium firmiter deponentium de actu subsequendi in incesu processionali, etc... qui testes cum sint de eodem loco, et deponant de visu, optime probant. » Sic Panimolle, *loc. cit.*, n. 5, quæ quidem est mens Rotæ, decis. 42, n. 4, part. IV, decis. 69, nu. 47, vers. *Hisque testibus*, decis. 257, num. 7, decis. 370, num. 7, part. VII, recent. Apud d. Panimolle, *ibid.*

Et ut habet Pignatellus: « Accedentibus attestantibus hominum fide dignorum, concludenter probatur possessio antiqua præcedendi, quæ satis est pro obtinenda manutentione in quasi possessione præcedendi, pro qua sufficiunt (nota) leves probationes, ac semiplena, ut sæpius firmavit Rota. » Tom. IX, *Consult. canonic.*, consultat. 183, n. 4.

Illud amplius notandum, quod talis est vis consuetudinis et observantiae in materia præcedentiæ, ut omnino attendenda sit, etsi juri communi repugnaret, uti declaravit S. cong. Rit. et sæpius firmavit Rota: « Talis est observantia (sic cardinalis de Luca), qualem attendendam esse, quamvis in aliquo adversaretur constitutioni Gregorii XIII, firmatum fuit ex S. R. congregationis decreto, de anno 1495, approbato per Clementem VIII, » *De præminentibus*, disc. 25, nu. 6. Audiamus etiam Riccium, *Collect. decis.*, part. IV, collect. 1069, ubi sic habet: « In præcedentiis debet attendi consuetudo loci... quod adeo verum est, ut procedat, etiamsi consuetudo repugnaret juri communi, ut dictum fuit in Rota, in una *Meliten. præcedentiæ*, 10 Junii 1577.

Pari modo Barbosa: « In materia præcedentiæ (ait) servanda est consuetudo... (et) hoc etiam procedere, quamvis consuetudo hujusmodi repugnaret juri communi. » *De offic. et potest. episc.* allegat. 78, n. 56: « Adeo ut vigore consuetudinis, possessio, quamvis esset contra jus, sit manutentibilis: » verba sunt Panimollis, *cit. Præx.*, decis. 1, n. 2.

Porro « per decennium induci consuetudinem in hac materia, etiam contrariam juri, nec interrumpi per reclamationem, in qua quis succubuit » decrevit Rota, decis. 24, n. 1 et 3, part. IV, tom. II, et decis. 99, n. 10 et seqq., part. XIX, tom. I. — *Rot. Recent.*, v. *PRÆCEDENTIA*.

dentia competat super parochum ecclesiæ S. Sebastiani.

(3. Cui debeatur præcedentia in incesu per vias occasione associandi funus, an capitulo collegiatæ collegialiter intervenienti, vel parochi ipsius defuncti?)

(4. An in funeribus et processionibus unica est erigenda crux capituli collegiatæ in casu, ita ut omnes associantes funus, ac etiam parochus S. Sebastiani sub hac ipsa unica cruce incedere debeant?)

Et eminentiss. et reverendiss. Patres sacris ritibus præpositi, omnibus mature consideratis, riteque libratiss., rescribendum

PRÆDICARE, PRÆDICATOR.

Benedictio a concionaturo quando omittatur.

SACRÆ CONG. RIT. DECRETUM.

Ad dubium propositum in S. R. C. pro parte illustriss. D. cardinalis Acquaviva, civitatis Neapolit. archiepiscopi; an scilicet conveniat, ut quando aliquis episcopus in eadem civitate Neapolitana, ipso illustriss. D. cardinali archiepiscopo præsentem sermonem vel concionem habuerit, antequam pul-

lone vel ambonem ascendat, petat ab ipso archiepiscopo benedictionem, sicut cæteri concionatores non episcopi facere solent? Eadem S. Rit. cong. respondit: ob supremum ordinem et dignitatem episcopalem non convenire, ut episcopus concionaturus ab ordinario, etiam cardinali, benedictionem petat: et ita censuit, et declaravit die 28 Aprilis 1607 Neapolitana. — Apud cit. *Manual.*, edit. Neapol., *De præminentibus*, n. 612.

PROCESSIO.

De processionibus, quæ per confraternitates peraguntur.

SACR. CONGREGAT. RIT. DECRETUM.

Capellanus confraternitatis non potest suo arbitrio sine expressa licentia episcopi processionem facere. Sac. congregat. Rit., in *Melit. Galatii*, 4 Martii 1606. Apud Barbosam, *Summa Apostolic. decis.*, v. *Capellanus*, n. 9.

Super eadem materia.

SACR. CONGREGATIONIS CONCILII DECRETUM.

In processionibus peragendis extra ambitum ecclesiarum, in expositione Eucharistiæ, benedictione solemnii super populum, aliisque similibus, quoties interveniat licentia ordinariorum, parochus non potest se op-

PROTONOTARIUS.

De protonotariis participantibus et extra participantibus speciatim agitur.

« PIUS Papa IX,

« Ad perpetuam rei memoriam.

« Quamvis peculiare facultates, ac privilegia nonnullis personis seu collegiis ad eorum remuneranda merita, vel dignitatem amplificandam ex Romanorum munificentia Pontificum concessa atque attributa sint, ea tamen moderanda censemus, et vero etiam abroganda, cum minus opportuna temporibus ac bono publico minus consentanea deprehendamus. Antiquissimum porro est in hac Romana Ecclesia collegium septem notariorum a S. Clemente I prædecessore nostro ad consignanda litteris, posterisque martyrum gesta institutorum, qui postmodum ob muneris præstantiam protonotarii dicti sunt, et pluribus, singularibusque privilegiis decorati. Ipsi quidem fel. mem. Sixtus V prædecessor noster nedum antiqua privilegia confirmavit, verum nova etiam, atque ampliora largitus est per Apo-

stoliceas suas sub plumbo datas litteras 19 Februarii anni 1586. Cum vero idem collegium protonotariorum ob præteritas rerum vices ad paucos redactum, pene extinctum esset, paternas ad illud curas convertens recol. mem. Gregorius XVI, decessor noster, per suam constitutionem vi Idus Februar. anni 1838, editam, ipsum ad pristinum septenarium numerum, veteremque splendorem restituit. Jam vero singularia inter privilegia memoratis comprehensa litteris Sixti PP. V. aliqua Nos esse animadvertentes, quæ neque presentis temporum conditioni, neque publicæ rei bono convenire comperitum sit; idcirco alia ex iis moderanda, seu quibusdam subjicienda conditionibus, alia vero penitus abroganda existimavimus.

« Et quidem privilegium promovendi ad gradum doctoratus in utroque jure ex commemoratis Sixti V litteris collegio protonotariorum impertitum jamdiu moderatum est, ac coarctavit fel. mem. Benedict. XIV,

ponere, ne a capellanis, et officialibus confraternitatum fiant; quia animarum cura et populi directio principaliter incumbit episcopo, qui est parochus parochorum. Sac. congregat. Concilii, in *Savonen.*, 12 Febr. 1689. Apud Monacell., *Form. legal. pract.*, tom. II, tit. 13, form. 1, n. 86, pag. 29 et 30.

De processionibus, quæ fiunt per parochos.

SACRÆ CONGREGATIONIS CONCILII DECRETUM.

Parochus sine licentia episcopi non potest facere processionem extraordinariam. Sac. congregat. Concilii, in *Savonen.*, 12 Febr. 1636, in qua amplius fuit dictum, non sufficere licentiam vicarii foranei. Apud Monacell., *loc. et n. cit.*

« Et quidem privilegium promovendi ad gradum doctoratus in utroque jure ex commemoratis Sixti V litteris collegio protonotariorum impertitum jamdiu moderatum est, ac coarctavit fel. mem. Benedict. XIV,